

Nr 167.

Av herr **Clason m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924 för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 67 angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924 för viss personal inom den civila statsförvaltningen tillåta vi oss påkalla riksdagens uppmärksamhet å en viss grupp i sagda proposition berörda tjänsteinnehavare, nämligen professorerna och med dem likställda befattningshavare vid rikets universitet och karolinska institutet.

Den 29 november 1921 avgav högskolornas lönerегleringskommitté betänkande och förslag angående lönerегlering för befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet. Detta förslag vilar på den grundsatsen, att professorer och övriga befattningshavare vid universiteten böra inordnas i det allmänna för befattningshavare vid statsdepartement och de centrala ämbetsverken fastställda avlöningsreglementet. Från denna utgångspunkt har kommittén föreslagit, att universitetsprofessorernas lön, i likhet med övriga till den s. k. rådsklassen hörande befattningshavares — med vilka professorerna alltsedan 1908 varit likställda — skulle bestämmas enligt lönegraden B 20, dock med den ändringen, att ortsgruppering efter G-grupp på grund av särskilda skäl skulle tillerkännas samtliga professorer vid universiteten och karolinska institutet.

I de utlåtanden, som av de akademiska myndigheterna avgåvos över nämnda kommittéförslag, framlade myndigheterna de bekymmer, med vilka universitetens lärare och tjänstemän på grund av alltför länge uppskjuten ny lönerегlering och rådande dyrtid betraktade de ekonomiska förutsättningarna för deras egen existens och verksamhet. Därvid framlades de skäl, som syntes tala för en snar, definitiv lönerегlerings genomförande, och de önskemål med avseende å en dylik, som ansetts böra framställas. Dessa önskemål gingo i sina minimikrav ut på ett tillstyrkande av ett reservationsvis inom kommittén framlagt yrkande

om införande för universitetsprofessorerna av en ny lönegrad B 21 med i G-ort en begynnelseavlöning av 11,940 kronor och en slutavlöning av 12,900 kronor. Jämväl statskontoret framhöll, att hänsyn till den vetenskapliga forskningens bedrivande och universitetslärarkårens rekrytering, vilka skäl icke med samma styrka kunde beträffande andra befattningshavare åberopas, syntes motivera professorernas placering i högre lönegrad än den 20:de. För detta ändamål tillstyrkte statskontoret tillskapande av en ny lönegrad med i G-ort en begynnelselön av 11,460 kronor och en slutavlöning av 12,900. Enligt statskontorets förslag skulle dock ortsgrupperingsprincipen vinna tillämpning, innebärande för en professor i Uppsala lön av 10,980—12,420 kronor och för en professor i Lund lön av 10,740—12,180 kronor.

Av löneregleringskommittén hade sålunda erkänts, att minst likställdhet med rådsklassen och även en viss förmån därutöver (genom generell placering i G-grupp) utgjorde berättigade krav, och med hänsyn härtill hade kommitténs förslag liksom ock universitetens yrkanden formulerats. Man hade utan tvivel — ej minst från universitetens sida — väntat, att till innevarande års riksdag förslag av Kungl. Maj:t framlagts, avseende definitiv lönereglering för universitetens lärare och tjänstemän och utformat i överensstämmelse med kommittéförslaget med de rättelser och förbättringar, som från universitetshåll framställt och motiverats. Tyvärr har det statsfinansiella läget icke ansetts medgiva framläggande av förslag till en dylik lönereglering, ehuru dess behövlighet och brådskande art allmänt erkänts. Universitetsprofessorerna hava således att räkna med att ytterligare ett budgetår skall förflyta, innan en definitiv lönereglering kan genomföras.

Universitetens gällande lönestat är fastställd år 1908. Alldeles oavsett den av världskriget föranledda dyrtiden har således en så pass lång tid förflutit sedan sista regleringen skedde, att den normala ökningen av levnadskostnaderna och förminskningen av penningvärdet redan i sig hunnit medföra en försämring av universitetsprofessorernas lönestandard, som torde varit tillräcklig grund för en ny lönereglering. Då emellertid en dylik ej kunnat komma till stånd, har riksdagen från och med år 1919 tillerkänt universitetens löntagare liksom övriga oreglerade befattningshavare en tillfällig löneförbättring som, vad professorskåren beträffar, uppgår till 1,000 kronor per år. Att detta professorernas lönetillägg icke på långt när motsvarar den löneförhöjning, som efter vanlig löneregleringsnorm borde tillkomma universiteten, är allmänt erkänt. Då förslaget till lönereglering icke kommer att framläggas till den nu samlade riksdagen, synes en utökning av detta tillfälliga lönetillägg i

dess ställe vara för det kommande budgetåret motiverad, helst om den statsfinansiella hänsynen skulle föranleda ändrade bestämmelser för dyrtidstilläggen av den art, att en väsentlig minskning i universitetsprofessorernas löneinkomster därav skulle föranledas.

Det förslag till dyrtidstilläggsgrunder, som förelagts innevarande riksdag, innebär för professorernas vidkommande en dylik minskning av dyrtidstillägget i förhållande till vad nu är fallet. Det synes vara ägnat att ingiva allvarliga betänkligheter, därest den ekonomiska ställningen skulle ytterligare nedpressas i synnerhet för de professorer, som ej hava annan tillgång än sina tjänstelöner. Ett härav uppkommet nödläge för universitetens lärarkårer kan medföra en verklig fara för professorernas vetenskapliga arbete och därmed för vårt lands kultur. Och så mycket mera oförmånlig ter sig ställningen för universitetsprofessorerna, om man jämför den med den ställning i avlöningshänseende, som beskärts de med professorerna hittills jämställda, numera reglerade befattningshavarne.

En jämförelse av senast antytt slag giver ett kraftigt stöd åt det önskemål, som nyss antytts såsom i och för sig och alldeles oberoende av alla jämförelser med andra statens befattningshavare berättigat och behjärtansvärt, nämligen en utökning av eller ett tillägg till den tillfälliga löneförbättringen, varigenom för nästa budgetår och till dess den definitiva löneregleringen hinner komma till stånd universitetsprofessorerna erhålla en ersättning, som åtminstone i någon avsevärd mån förbättrar deras löneinkomster och i det väsentliga utjämnar den skillnad, som nu föreligger mellan deras löneinkomster och de befattningshavares, vilka förut tillhört samma normalgrad, men i motsats till universitetens löntagare redan fått sina löner reglerade.

Ett tillägg till den tillfälliga löneförbättringen synes oss sålunda vara av omständigheterna motiverat. I anslutning till vad ovan anförts torde detsamma böra begränsas att allenast avse professorer och med dem likställda befattningshavare d. v. s. akademiräntmästare och överbibliotekarier. Hit böra även hänföras e. o. professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid Uppsala universitet samt föreståndaren för statens institut för rasbiologi.

I avseende å storleken av det tillägg, som ifrågasättes, synes detsamma böra bestämmas till enahanda belopp som nu utgående tillfälliga löneförbättring, d. v. s. 1,000 kronor för professor, räntmästare och överbibliotekarie ävensom 900 kronor för nyssbemälda e. o. professor. Något föregripande av en kommande lönereglering kan icke anses ligga i ett tillmötesgående av nu angivna krav.

Den nu avsedda förmånen torde böra hållas i sär från den tillfälliga löneförbättringen och utgå under särskild titel, exempelvis »extra lönetillägg».

Med beräkning av 147 ordinarie professorer och deras vederlikar ävensom föreståndaren för rasbiologiska institutet samt en e. o. professor under åttonde huvudtiteln och 6 professorer under elfte huvudtiteln skulle det sammanlagda beloppet utgöra 154,900 kronor, därav 148,900 kronor under åttonde samt 6,000 kronor under elfte huvudtiteln.

Vi hemställa alltså,

att riksdagen måtte för beredande under tiden den 1 juli 1923—30 juni 1924 av — utöver tillfällig löneförbättring — ett extra lönetillägg å 1,000 kronor åt en var av de ordinarie professorerna, överbibliotekarien och räntmästaren vid universiteten i Uppsala och Lund och karolinska institutet samt åt föreståndaren för statens institut för rasbiologi ävensom ett dylikt tillägg å 900 kronor åt e. o. professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1923—1924 uppföra

dels under åttonde huvudtiteln ett extra anslag av 148,900 kronor,

dels ock under elfte huvudtiteln ett extra anslag av 6,000 kronor.

Stockholm den 6 mars 1923.

Sam. Clason.

Martin Fehr.

Ernst Wigforss.
